

Kartlegging av ålegrasenger rundt Jørpeland

Statusrapport, Strand kommune

Ole K. Larsen

Kartlegging av ålegrasenger rundt Jørpeland

Statusrapport, Strand kommune

Ecofact rapport: 559

www.ecofact.no

Referanse til rapporten: Larsen, O. K. 2014. Kartlegging av ålegrasenger rundt Jørpeland. Statusrapport, Strand kommune. Ecofact rapport 559, 20 s.

Nøkkelord: Naturtyper, ålegrasenger og marin befarings.

ISSN: 1891-5450

ISBN: 978-82-8262-557-9

Oppdragsgiver: Scana Property AS

Prosjektleder hos Ecofact: Ole K. Larsen

Samarbeidspartnere:

Prosjektmedarbeidere: Bjarne Oddane og Roy Mangersnes

Kvalitetssikret av: Toralf Tysse

Forside: Tiltaksområdet. Foto: Ole K. Larsen

www.ecofact.no

INNHOOLD

1 FORORD	1
2 SAMMENDRAG	2
3 INNLEDNING	3
4 METODE	5
5 RESULTATER	6
5.1 KUNNSKAPSSTATUS	6
5.2 NYE REGISTERINGER	8
6 OPPSUMMERING	14
7 REFERANSER	16
7.1 NETTBASERTE KILDER	16
7.2 SKRIFTLIGE KILDER	16

1 FORORD

Ecofact har fått i oppdrag av Scana Property AS v/Raymond Gabrielsen å kartlegge potensielle ålegrasområder i sjø i Jørpelandsvågen og omegn ved Jørpeland, Strand kommune. Områdene er kartlagt ut fra gjeldende retningslinjer om naturtypekartlegging. Raymond Gabrielsen takkes for oppdraget og informasjon knyttet til dette.

Oktober 2016

Ole K. Larsen

2 SAMMENDRAG

Beskrivelse av oppdraget

Fylkesmannen har varslet innsigelse på reguleringsplan som innebærer utfylling i sjø ved skallstøperiet på Jørpeland. Bakgrunnen for innsigelsen er naturverdiene i området. Scana Property har bestilt en utvidet kartlegging av ålegrasenger i områdene rundt Jørpelandsvågen for å øke kunnskapsgrunnlaget og dermed legge til rette for et mer nøyaktig beslutningsgrunnlag

Datagrunnlag

Befaring ble foretatt 21 og 22 september 2016 av Ole K. Larsen, Roy Mangersnes og Bjarne Oddane.

Biologiske verdier

Som følge av befaring i Jørpelandsvågen og omegn ble det avgrenset 7 nye ålegrasenger i 3 nye områder. Ålegrasengene oppfyller kriteriene for verdisetting etter DN- håndbok 19, *Kartlegging av marint biologisk mangfold*.

3 INNLEDNING

Ecofact har på oppdrag av Scana Property kartlagt ålegrasenger like utenfor Jørpeland i Strand kommune, Rogaland (figur 1). Ecofact gjennomførte i 2014 en registrering av marine naturverdier (Larsen 2014) like utenfor tomtearealet som kalles skallstøperiet i Jørpelandsvågen.

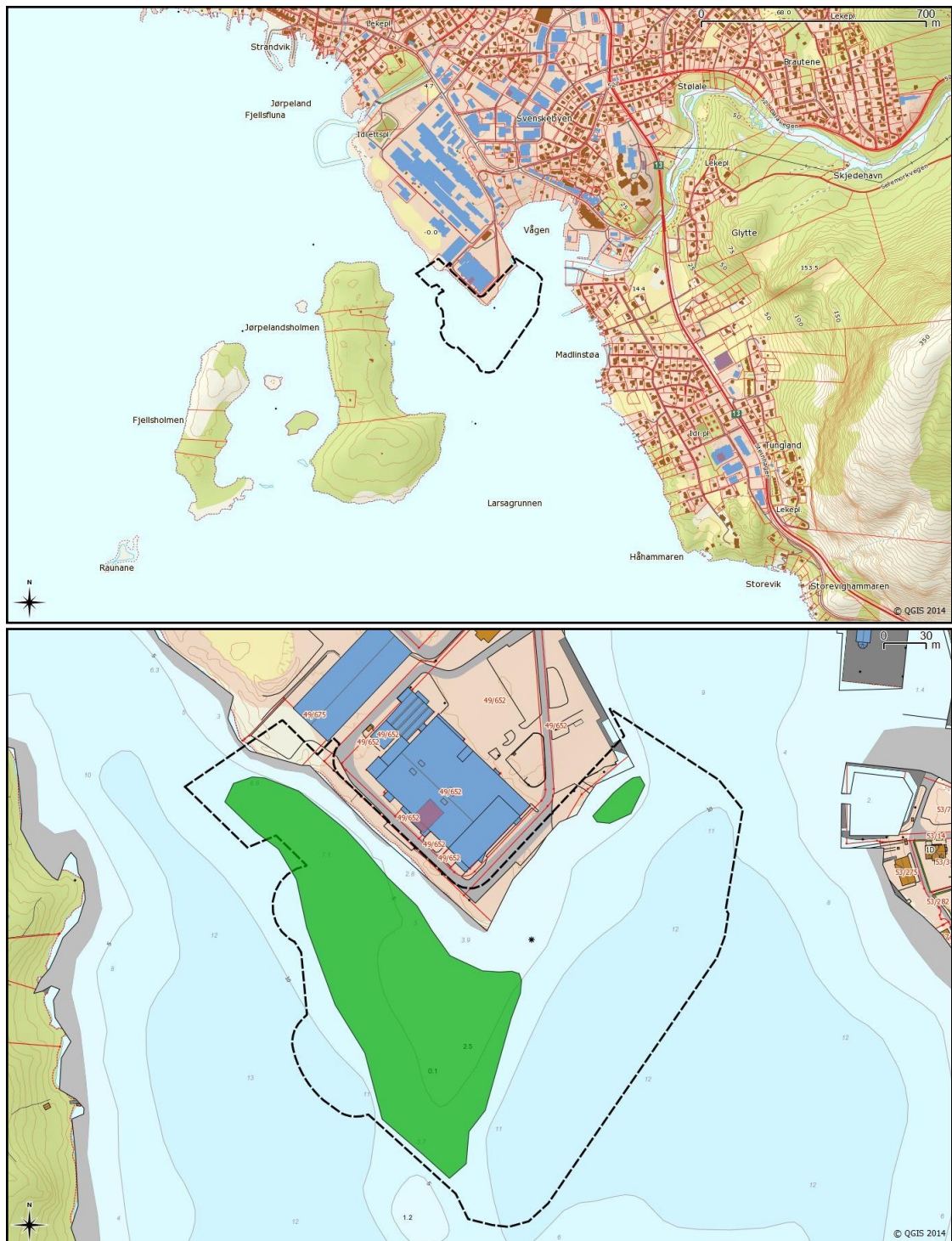

Figur 1. Regional lokalisering av området.

Som en følge av undersøkelsene i 2014 ble det avgrenset to ålegrasenger som ville få direkte arealbeslag som følge av tiltaket (figur 2).

Scana Property ønsker å få en bedre oversikt over hva som befinner seg av ålegrasenger i området og dermed øke kunnskapsgrunnlaget slik at man bedrer beslutningsgrunnlaget.

Figur 2. Øverst: Planens lokalisering i Jørpelandsvågen. Nederst: Registrerte ålegrasenger i 2014.

4 METODE

Avgrensningen for undersøkelsesområdet ble satt til ca. 2,5 kilometer fra tiltaket. Undersøkelsesområdet favnet da om Barkaviga i nord, Jørpelandsholmene, Madlinstøa og ytre deler av Botnefjorden i vest, og Svinnesviga og Sandviga i sør (figur 3). Siden det allerede forelå registreringer av ålegrasenger i Barkavika, så ble innsatsen konsentrert på øvrige lokaliteter. Utvelgelse av undersøkelsesområder ble gjort på bakgrunn av topografi, hvorav dybdeforhold, helning og bølgeeksponering er vesentlige faktorer.

Figur 3. Diffus sirkel illustrerer undersøkelsesområdet.

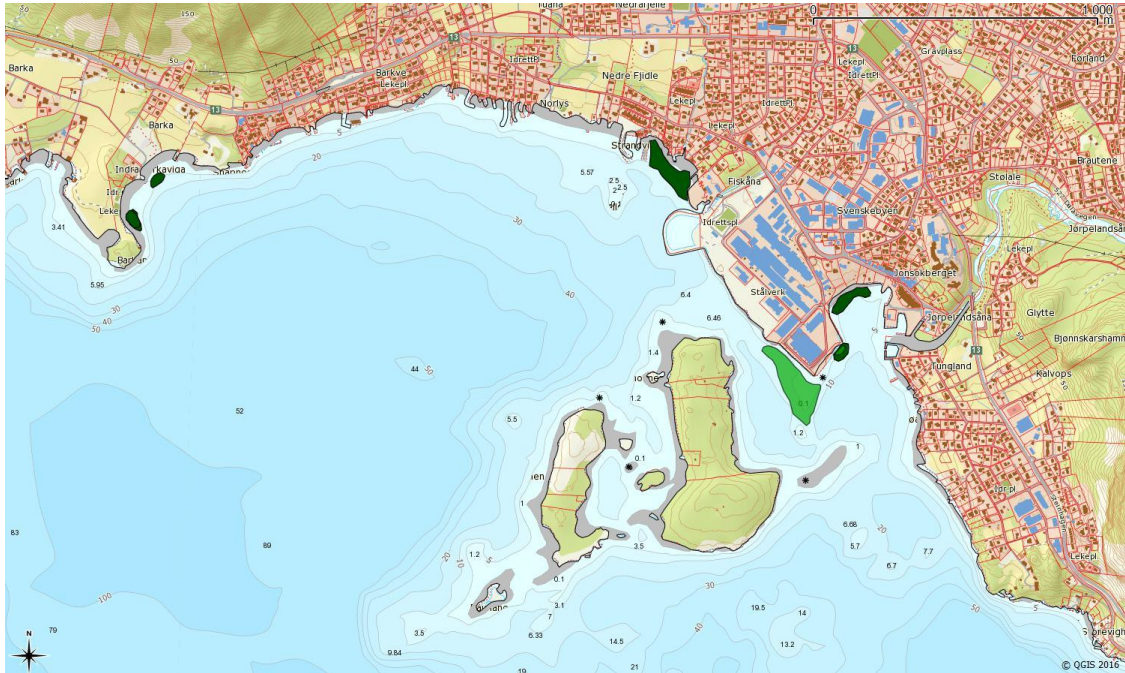
Det ble gjennomført befarings av området 21 og 22 september 2016. Befaringen ble gjennomført ved dykking fra båt, samt ved bruk av vannkikkert. Det var relativt dårlig sikt under befaringsen i hele undersøkelsesområdet, men det var spesielt dårlig sikt mellom Jørpelandsholmene på sørsiden av sundet. Her befinner det seg et basseng med terskel i begge ender hvor man har anoksiske forhold under 4-5 meter. Selv med dårlig sikt i hele undersøkelsesområdet så anses dekningsgraden av området som god. Avgrensningen under vann er noe unøyaktig, men ålegrasengene er også dynamiske, med varierende avgrensning fra år til år. Slik sett så er en eksakt avgrensning mindre viktig enn å definere en omtrentlig utbredelse, og dermed definere et potensielt vekstområde for arten. Avgrensningens nøyaktighet er satt til 7,5 - 10 meter.

Selve kartleggingen fokuserte på ålegrasforekomster som er en definert naturtype etter DN-håndbok 19, *Kartlegging av marint biologisk mangfold*. Håndbok 19 har en rekke definerte naturtyper som igjen blir kategorisert etter lokal-, regional- og nasjonal verdi (C-, B- og A-verdi).

5 RESULTATER

5.1 Kunnskapsstatus

I tillegg til registreringene foretatt av Ecofact i 2014 så foreligger det også registreringer foretatt av Niva fra 2011/2012 innenfor undersøkelsens avgrensning (figur 4).

Figur 4. Mørk grønn viser tidligere registreringer fra Niva (2011-2012, mens lys grønn viser registreringer fra Ecofact (2014) i forbindelse med reguleringsplanen.

Kort om ålegrasenger

Hentet fra miljødirektoratets nettsider:

Ålegras er en av svært få marine blomsterplanter. I Norge finnes det to arter ålegras, vanlig ålegras (*Zostera marina*) og dvergålegras (*Zostera noltii*). Ålegras kan danne store undervannsenger. Naturtypen er vanligst i beskyttede og middels eksponerte områder. Ålegras skiller seg ut fra makroalger (tang og tare) ved at de har et rotsystem i bunnsedimentet som benyttes for næringsopptak og for å holde planten fast.

De forekommer på sand- eller mudderbunn fra relativt eksponerte områder til mer beskyttede områder. Ålegras vokser normalt i grunne områder, ned til ca. 10 m dyp, og på flat bunn opp mot 10° helningsvinkel.

Større forekomster av undervannsenger er uvanlige og dels sjeldne. Naturtypen inneholder flere spesialiserte arter og samfunn, og rødlistearter og sjeldne utforminger forekommer. Ålegrasenger og andre sjøgrasområder er svært produktive og regnes som viktige marine økosystemer på verdensbasis. Undervannsenger er ofte viktige næringsøkområder for sjeldne fuglearter.

En viktig faktor i verdivurderingen av ålegrasengene er avstand til gytefelt for torsk. Hele Botnefjorden og indre deler av Idsefjorden er avgrenset som gytefelt for torsk (figur 5). Dette er informasjon som ikke var offentlig tilgjengelig i verdivurderingen av 2014 avgrensningene. Begge avgrensningene fra 2014 er i ettertid oppjustert til A-verdi.

Figur 5. Grå skravur avgrenser registrert gytefelt for torsk.

5.2 Nye registreringer

Befaringen ga grunnlag for 7 nye avgrensninger med ålegrasenger, fordelt på 3 områder; Jørpelandsholmene, Tunglund/Madlinstøa og Svinnesviga/Slottsviga.

Jørpelandsholmene

Det ble avgrenset fem moderat store ålegrasenger mellom Jørpelandsholmene (figur 6), hvor den største forekomsten var på ca. 3,9 daa, mens den minste var på 1,4 daa. Alle de fem forekomstene bør ses i sammenheng og de utgjør til sammen et areal på 12,6 daa. Det samlede arealet er stort for å være inne i Ryfylke.

Figur 6. Avgrensninger av ålegrasenger mellom Jørpelandsholmene med grønn skravur.

De tre nordligste forekomstene var ålegrasenger av fin kvalitet med tett og mellomhøy vegetasjon (figur 8). De to forekomstene som ligger lengst sør hadde ekstrem tett og veldig høyreist vegetasjon, noen steder strakk engen seg over to meter over sjøbunn. Både i nord og sør var det mye fiskeyngel i engene og det ble observert mye epifytter (påvekstorganismer) som vitner om en sunn eng med god kontinuitet.

Mellom avgrensningene i nord og sør ligger det et fordypning/basseng hvor det var ekstrem fin masse og anoksiske forhold med en konstant dårlig sikt over de 2 feltdagene. Forholdene langs bunn vitnet om at dette var en mer eller mindre permanent tilstand i dette området, da det ikke fantes stort mer en diffuse bakteriebelegg langs bunnen (figur 9).

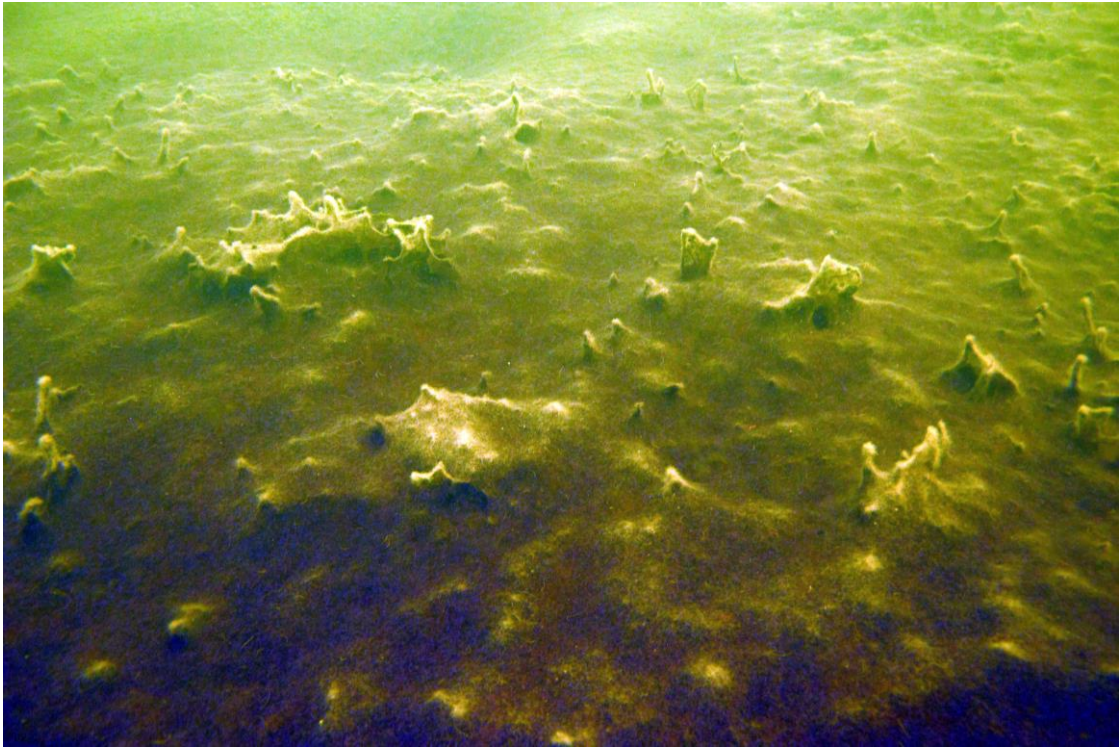

Figur 7. Bildet er tatt i den største av de 3 nordligste lokalitetene og er representativt med mye fiskeyngel og epifytter her illustrert med ålegrassjørøse.

Figur 8. Engene i Sør var meget velutviklede med over 2 meter lange skudd og stor tetthet. Bilde er tatt fra ytterkant av engen.

Figur 9. Bilde er fra bassenget mellom holmene i sørlig del og er tatt under ekstremt dårlige lysforhold. Forholdene er anoksiske og setter en begrensning på utbredelsen av ålegrasforekomster i disse områdene.

Tungland/Madlinstøa

Det ble avgrenset en ålegraseng på hele 19 daa som strekker seg langs tilnærmet hele stranden på østsiden av Jørpelandsvågen. Dette er av betydelig størrelse og har et tilnærmet like stort areal som det som ble avgrenset på vestsiden i 2014 (21 daa.).

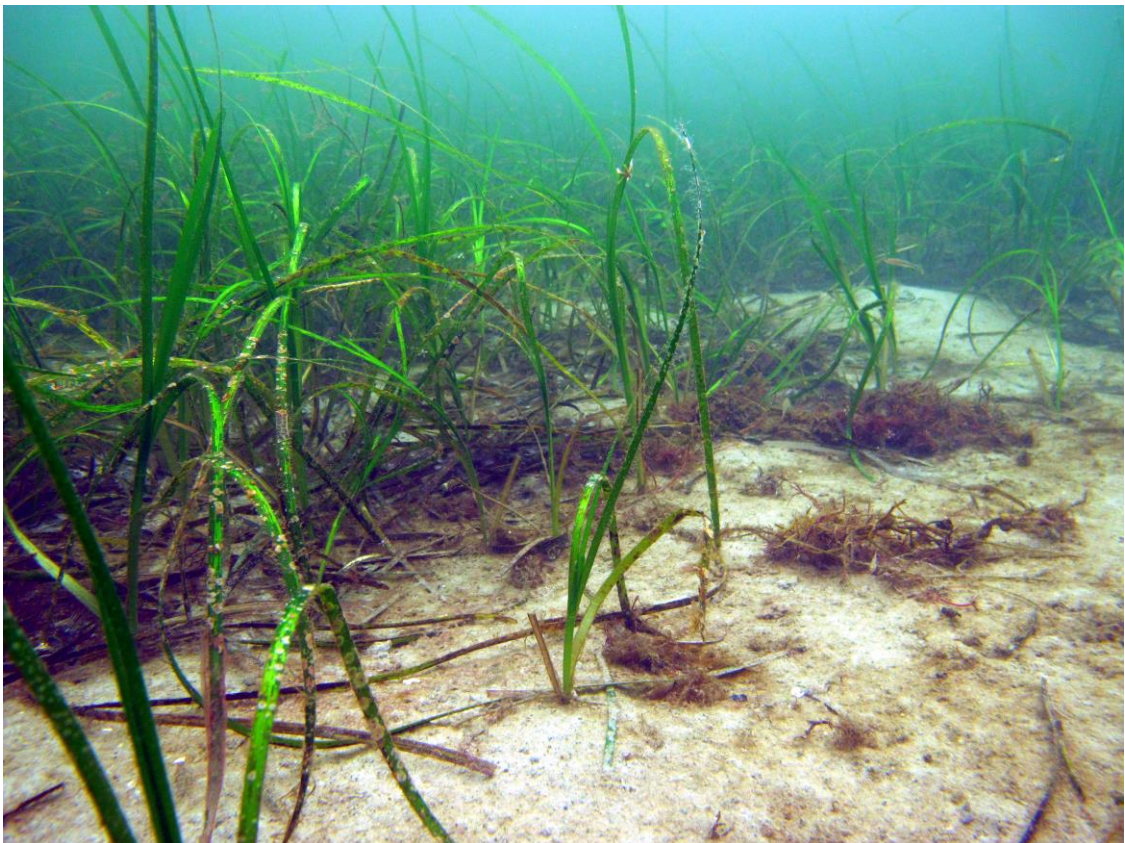

Figur 10. Avgrensning av ålegraseng utenfor Tungland/Madlinstøa som strekker seg langs strandsonen på østsiden av Jørpelandsvågen.

De innerste/grunneste delene av ålegrasengen ble avgrenset med vannkikkert. Ellers ble det tatt stikkprøver for å vurdere ålegrasengens nedre voksegrense. På tross av relativt dårlig sikt i Jørpelandsvågen, som antas å være delvis permanent på bakgrunn av at utløpet til Jørpelandsåna renner ut innerst i vågen, så vokser ålegraset ned mot 6-7 meter.

Ålegrasengen var i fin tilstand med stedvis høyreiste planter, et yrende fiskeliv og mange epifytter. Engen hadde for det meste stor tetthet, for utenom i de sørligste delene hvor ålegraset forekom mer flekkvis

Figur 11. Engen hadde stedvis stor tetthet og moderat tetthet, samt flekkvis forekomst i sør, her en overgang mellom moderat og flekkvis tetthet.

Svinnesviga/Slottsviga.

Det ble avgrenset en mellomstor ålegraseng i Svinnesviga/Slottsviga. Denne har et areal på ca. 3,1 daa.

Figur 12. Grønn skravur illustrerer ålegrasengen i Svinnesviga/Slottsviga.

Ålegrasengen var tett og fin med mye fiskeyngel og stedvis veldig forekommende med veldig lange skudd. Ålegrasengens dybdeutbredelse var fra ca. 3 til 6 meter.

Figur 13. Ålegrasengen i Slottsviga sett fra nedre randsonen.

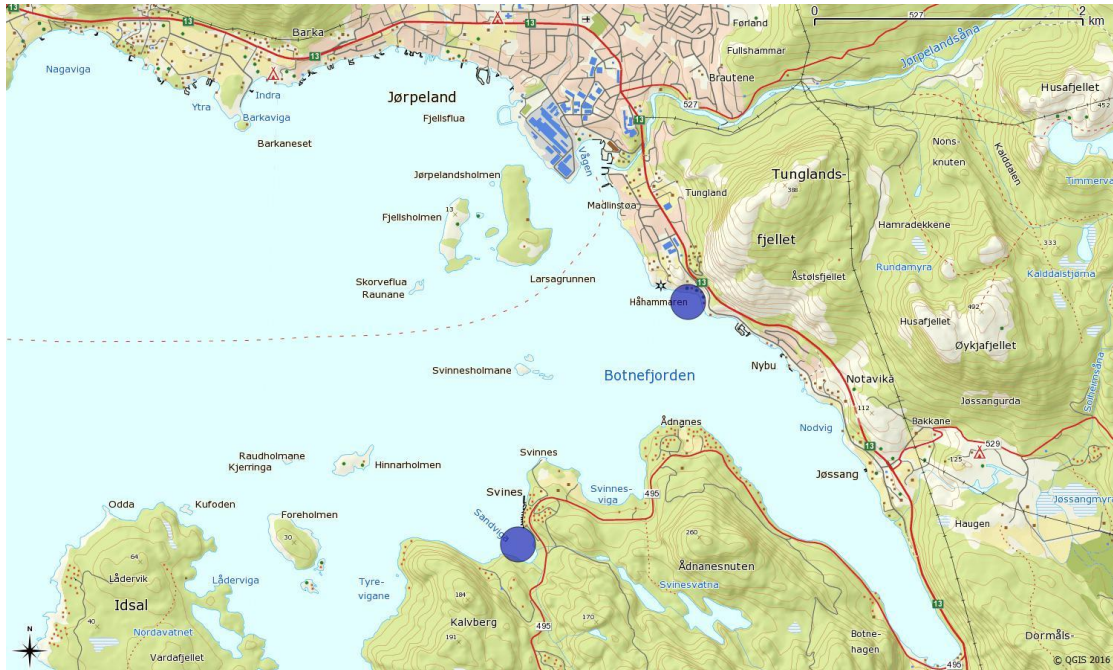

Figur 14. Skudd som strakk seg tilnærmet 3 meter over sjøbunn. Mye epifytter, deriblant ålegrassjørøser og langhals-sekkedyr

Øvrige områder

I tillegg til overnevnte områder ble vika bak Håhammeren og Sandviga befart (figur 15). Det ble i disse områdene kun funnet en liten bestand på 2x2 meter i Sandviga som ikke tas ut som ålegraseng.

Figur 15. Befarte områder hvor det ikke ble avgrenset noen ålegrasenger.

6 OPPSUMMERING

Det ble avgrenset betydelige nye arealer med naturtypen «ålegrasenger og andre undervannsenger» under befaring 21 og 22 september. Alle lokalitetene hadde utforming med vanlig ålegras. Til sammen ble det avgrenset ca. 34,7 daa med ålegraseng i løpet av feltdagene. Dekningsgraden innenfor det avgrensede området med en radius på ca 2,5 km anses som god. Det vil si at potensielle områder uten tidligere registreringer er godt befart.

Hvis man som i kapittel 5.2 deler de registrerte områdene inn i tre registreringsenheter, så kan ålegrasengene listes opp slik:

- Jørpelandsholmene; 12,6 daa
- Tunglund/Madlinstøa; 19,0 daa
- Svinnesviga/Slottsviga 3,1 daa

Både Jørpelandsholmene og Tunglund/Madlinstøa vurderes til verdi A, nasjonalt viktig, pga. av størrelse, overlapp til gytefelt for torsk, tetthet av eng og høy diversitet av arter knyttet til engene. Svinnesviga/Slottsviga vurderes også til A på tross av sin

begrensede størrelse. Det er tetthet, overlapp til gytedefelt og høy diversitet som gjør at også Svinnesviga/Slottsviga vurderes til A – verdi.

Figur 16 under viser både gamle og nye registreringer av ålegras i Jørpelandsvågen og omegn.

Figur 16. Grønn skravur viser tidligere og nye avgrensninger av ålegrasenger i Jørpelandsvågen og omegn. Lys grønn er eldre registreringer og mørk grønn er nye registreringer for 2016.

7 REFERANSER

7.1 Nettbaserte kilder

Fiskeridirektoratet, <http://kart.fiskeridir.no>

Miljødirektoratet, Naturbase: <http://dnweb12.dirnat.no/nbinnsyn/>

Miljødirektoratet, marine naturtyper: <http://www.miljodirektoratet.no>

7.2 Skriftlige kilder

Direktoratet for naturforvaltning 2007. *Kartlegging av marint biologisk mangfold. DN Håndbok 19-2001. Revidert 2007. 51*

Larsen, O. K. 2014. *Kartlegging av marine naturverdier på Jørpeland. Områderegulering, Strand kommune. Ecofact rapport 383, 17 s.*